

Fons Josep Pons Girbau.
Arxiu Municipal de Blanes

>> *Autoretrat de Josep Pons.*

El fotògraf del cel

Josep Pons Girbau

La contribució de Josep Pons Girbau a la història de la fotografia gironina i catalana és diversa. Potser la seva faceta més coneguda és la que va desenvolupar en relació amb la fotografia científica i meteorològica, sobretot, de núvols. A banda, però, cal considerar el seu acurat treball com a retratista, el seu vessant de fotògraf de paisatges, tipus i costums populars i, finalment, la seva incursió en el món de les imatges en moviment. Aquest corol·lari creatiu de més de cinquanta anys, juntament amb un caràcter obert i bonhomí, el varen fer mereixedor del respecte i l'estimació dels seus paisans blanencs i d'un cert reconeixement per part de la professió.

TONI REYES VALENT > Text

Josep Pons Girbau va néixer al barri del Raval de Blanes l'any 1889. La seva família tenia un negoci d'adrogueria i pastisseria. El seu pare participava activament en la vida associativa i cultural de la vila i el jove Josep aviat es va imbuir d'aquest esperit. L'atracció per la fotografia li va néixer en edat escolar. Entre 1896 i 1903 Pons va anar a estudi al col·legi Santa Maria. La influència del pare Jaume Coromines, dibuixant, pintor i fotògraf, i les pràctiques amb la càmera del seu cosí i d'alguns amics perfilaren aquests inicis.

L'aventura de la fotografia

La primera càmera la va aconseguir treballant d'espardenyer i de barber durant les seves hores lliures. Era de cartró i no tenia obturador. A partir d'aquest moment la fotografia va esdevenir essencial en la vida de Pons. A l'hort de la família s'atreví a muntar un primer estudi. Corria l'any 1903. A Blanes només hi havia retratistes ambulants. Tot i això, el pare no veia clar aquest camí i amb quinze anys l'envià a Barcelona a fer d'adroguer. Però la seva determinació i l'ajut de la mare varen fer

que pogués entrar d'aprenent a la prestigiosa casa de fotògrafs Areñas del carrer de l'Hospital. El noi de can Pons abandonava el taulell familiar per l'aventura de la fotografia.

L'any 1909, amb el certificat de fotògraf, va inaugurar una galeria a Blanes, al carrer dels Mercaders. Com va dir la premsa, era una «galeria completa y muntada ab tots els avensos moderns». A Barcelona Pons havia après a superar la visió estàtica dels retrats, a valorar la gestualitat corporal i a captar la psicologia del personatge a través d'una llum i un ambient adequats. Les seves composicions d'estètica moderna agradaven i el negoci marxava bé. Aviat va tenir aprenents per atendre la clientela local i comarcal.

Al costat del vessant comercial, les capacitats de Pons també s'orientaven cap a una fotografia més creativa, amb aire documental i un cert enfocament antropològic. Era una fotografia on senyorejaven paisatges marins (sovint amb contrallums, ullades de sol entre núvols o cels tempestuosos), personatges populars, rodamos i escenes costumistes. Amb un estil transparent i plans curts, va saber emfatitzar detalls del rostre o

La seva determinació i l'ajut de la mare varen fer que pogués entrar d'aprenent a la prestigiosa casa de fotògrafs Areñas del carrer de l'Hospital de Barcelona

de la roba de pescadors, gitanos, gent subalterna, vells de taverna o canalla enjogassada. Sembla, fins i tot, que a través d'aquestes persones hauria volgut retratar temes immaterials i universals com la fe, l'esperança, la pobresa o la bondat. Els seus caps d'estudi són especialment reeixits.

L'afany professional el portà a editar postals, a participar en concursos i a fer exposicions. En aquest context també es va sentir atret pel nou món del cinema. Així, entre 1915 i 1920, va exercir d'operador, de director de fotografia, de guionista i de director tècnic per a productores com Lotos Films o Royal Films, dels germans Baños. També va crear una productora, la Ponscarr, i va treballar amb el director Magí Murià o l'actriu Raquel Meyer. Barcelona exercia de capital espanyola del cinema. Com a balanç d'aquests anys han quedat una dotzena de llargmetratges, migmetratges i documentals amb el seu segell.

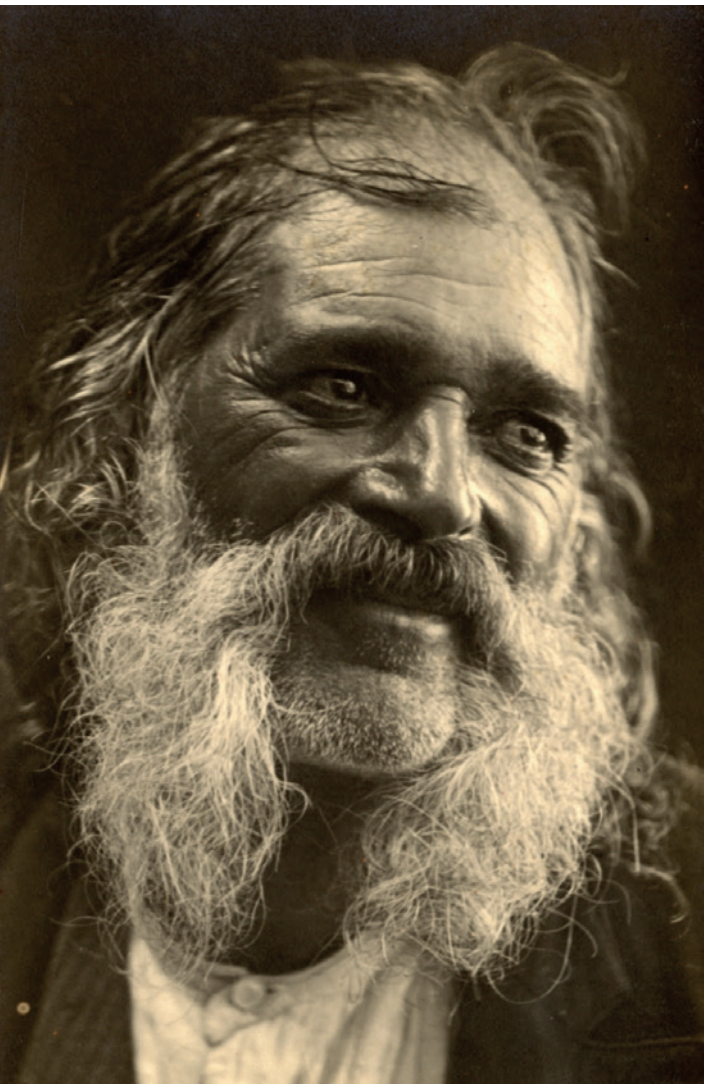
Un dels fons fotogràfics de núvols més importants del món

Al cap de poc de residir a Barcelona, Pons fou contractat pel Servei Meteorològic de Catalunya com a fotògraf del nou centre d'estudi dels núvols impulsat pel mecenes ganxó Rafael Patxot. Des de 1923 fins a 1939 la seva tasca principal consistí a fotografiar el cel i els núvols de Catalunya. Ho va fer de manera individual amb una càmera i plaques de 13 x 18, però sobretot va destacar perquè utilitzava la tècnica de la fotogrametria. Es tractava d'aconseguir la imatge del volum d'un núvol fent dues fotografies a distància, formant un angle. Amb un visor estereoscòpic s'aconseguia veure els núvols en relleu. Aquestes imatges s'obtenien amb un teodolit que tenia incorporada una càmera (fotogramètric). Les imatges les feien dos fotògrafs connectats per telèfon des de dos punts separats per 393 metres. Josep Pons se situava a la torre sud-est de l'edifici

>> Els núvols són els protagonistes en aquesta escena de marina.

Des de 1923 fins a 1939 la seva tasca principal va consistir a fotografiar el cel i els núvols de Catalunya

Fons Josep Pons Girbau. Arxiu Municipal de Blanes

Fons Josep Pons Girbau (Josep Lluís Pons)

Fons Josep Pons Girbau (Josep Lluís Pons)

>> **Cap d'estudi.**
Un «ungaro».

>> **Brillant composició de Josep Pons amb escolanets com a protagonistes.**

>> **Vista general de Blanes cap a l'any 1925.**

del rellotge de la Universitat Industrial, i el seu company Gabriel Campo, en un terrat del carrer de Casanovas.

D'aquesta manera es va generar un dels fons fotogràfics de núvols més importants del món. Un fons bàsic per a la predicció meteorològica de l'època i que es va difondre a través de publicacions com l'*Atles elemental de núvols*, de 1925, d'Eduard Fontserè, o l'*Atles internacional de núvols i dels estats del cel*, de l'Associació Internacional de Meteorologia, de 1935.

Tot aquest patrimoni va ser decomissat pel règim franquista i durant anys se'n va témer la pèrdua. De fet, Pons no va tornar a veure mai més les seves plaques. Actual-

ment resten catalogades a l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Després de la Guerra Civil, Pons va alternar la seva feina a la Diputació de Barcelona amb les anades a Blanes per fer retrats, una activitat que no va deixar fins l'any 1950. Al llarg de tants anys, les seves fotografies no només varen contribuir a democratitzar el fet de tenir una imatge pròpia, sinó que han deixat un pòsit tan gran que han passat a formar part de l'imaginari visual de Blanes, de la Costa Brava i dels inicis de la meteorologia catalana.

Toni Reyes Valent és arxiver de l'Arxiu Municipal de Blanes.

A Barcelona Pons havia après a superar la visió estàtica dels retrats, a valorar la gestualitat corporal i a captar la psicologia del personatge a través d'una llum i un ambient adequats